

NORDLYS.

Utkommer 2 ganger i uken

Koster frit tilsendt for et aar
4 kr. For et fjerdingaar 1 kr.

REDAKTØR: DR. ALFRED ERIKSEN.

For kundgjørelser regnes 10 øre
linjen, paa første side 15 øre.

Den moderne arbejderbevægelse.

Dr. Alfred Eriksens foredrag i arbejdersamfundet
i Kristiania.

Allerede før den for møtet fastsatte tid var Arbejdersamfundets sal, galleri og scene pakende fuld av folk, der vilde høre den moderne arbejderbevægelse tolket av den mand om hvis navn der har staar saa megen kampgny i de senere tider. Partiets ordfører Chr. H. Knudsen uttalte idet han presenterte foredragsholderen, at det hos os var et særsyn at en statskirkepræst tok direkte del i arbejderbevægelsen i den grad at han endog stillet sig i spissen for dannelsen av en socialdemokratisk amsorganisation.

Hilset av livligt bifald besteg dr. Alfred Eriksen talerstolen. Han kunde ikke i et foredrag gi en uttømmende utredning av den moderne arbejderbevægelse dertil var æmnet for rikt. Han vilde derfor søke ved sin tale at vinde nye tilhængere for arbejderbevægelsen, at omvende til begejstring for vor sak folk, som hittil har staar tvilende og ubefæstet. Det sociale spørsmål er det viktigste i vor tid. Samfundsulikheten er saa indlysende at løsningen av den sociale floke tvinger sig frem til at indta plassen som nærværen i alt samfundsarbejde. Ethvert alvorligt tænkende menneske maa beskjeftige sig med det, paa forskjellig vis, eftersom han anskuer ondet og dets årsaker. Spørsmålet er at finde bote-middel mot noden; underklassen maa løftes materielt, moralsk og aandelig. Ulikhet har altid været et særkjende i samfundene, men aldrig har kløften været saa gapende som i siste aarhundrede; man ser dette, er paa det rene med at noget er galt, at kløften maa jævnnes; der er uenighet om midlerne, om maalet bør alle være enige.

Samtidig med denne utdypning av den sociale kløft har der ogsaa gaaet en anden samfundsutvikling for sig, en ændring i menneskenes tænke-maate. Masserne er ikke læn-

ger tilfreds med fortidens resignerende betragtningsmaate, at det vel maa være som det er. Kundskapen har sneket sig ind hos de brede lag, saa de rejser spørsmålet: Hvorfor er samfundsforholdene slik? Man forlanger en fornuftig forklaring, bøjer sig kun for det logiske ræsonnement. Retfærdighetsfølelsen er vaaknet, man leter efter vej ut av uføret. Følelsen av menneskeværdet trenger igjennem og kræver en ændring i det vrang og skakke som vil dræpe det beste i menneskenaturen. Hvad er saa årsaken til den dype kløft? Svaret ligger nær. Som følge av aarhundredets utvikling i teknik og videnskap er der foregaaet en revolution i produktionsmaaten; masseproduksjonen har avløst haandværket og smaaindustrien og behersker det hele; samfærdselsmidlernes utvikling har gi omsætningen et andet præg; kjæmpeforetakender er vokset op og har slukt de smaa bedrifter; maskinerne har aapnet muligheten for indsparingen av enorme masser av menneskekraft. Men denne utvikling, som burde kommet hele menneskeheten til gode, er i stedet bliet en kilde til berikelse for et faatal, mens masserne styrtet ned i elendighet. Livet skulde bliet lysere og lykkeligere, det er i stedet bliet mere svart. Arbeidet fordres stadig mere intenst, slitet blir tyngre, arbeidstiden holdes længst mulig, lønnen lavest mulig, og samtidig har den ved utviklingen muliggjorte indsparing av menneskelig kraft, skapt skarer av arbeidsledige, som ikke kan finde anvendelse for sin arbeidskraft, men er henvist til den sorteste elendighet. Der er regelmæssige tilbakevendende «kriser» grundet «overproduksjon», mens skarer gaar og mangler det nødvendige. Hvilket vrangbillede av en retfærdig samfundsorden! Man behøver ikke

at gi indgaaende skildringer av dette, dertil kjender vi det altfor godt alle sammen. Naar forholdene er slike, maa der være noget skakt i selve samfundssystemet; dette trenger sig ind paa alle tænkende mennesker. Man tvinges til at søke indført en ny ordning til frugtbargjørelse av fremskrittene til velsignelse for hele slægten.

Underklasserne maa løftes til større velvære. Det er ikke nok at gi anvisning paa nøjsomhet som den mest eftertragtellesverdige dyd. Der trænges et vist maal av livsgoder for at være virkelig menneske. Det sociale spørsmål er ikke bare et materielt problem. Det moralske nivaa maa ogsaa løftes, aandslivet maa bli til den beste glæde for alle, men kultur og moral trives ikke i usseldom og mørke. Livet som det nu arter sig er hæslikt og stygt, og det ikke bare for dem paa skyggesiden; heller ikke for de rike er ordningen til velsignelse; usundhet, umoral og livstræthet kommer for dagen i de mest hæslike skikkelser. Det ædle livsmaal dræpes i jagten efter gullet. Peker man paa socialismen som vejen til hævelse for den hele menneskehet, saa stopper mange op og vil ikke rigtig gaa med. Er der da nogen anden praktisk utvej? Isaa fald pligter de, som øjner den, at paavise vejen. Vi kan ikke slaa os tiltaals med tilstanden som den er, og kan heller ikke nøjes med det negative: «Jeg protesterer mot...» Vi maa ha forslag, der fører til positive resultater.

Der tales om velgjørenheten, som om den skulde kunne hjelpe menneskene op. Men med al indrømmelse av det gode i den hjælp, som ved velgjørenheten ytes i øjeblikket, saa maa vi skjære dypere ned. Velgjørenheten vil aldrig være istand til at utjævne forskjellen mellem overklassen og underklassen. Der gjøres meget godt ved den; men selv om vi kunde tænke os muligheten av at skape et hjærtelag slik, at de rike av sin overflod gav saa meget, at al verdens nød derved ophørte,

saa vilde ikke dette være ønskeligt. Ti det vilde ikke være godt for mottakerne. Det vilde virke ydmygende og demoraliserende. Det er heller ikke dette vi forlanger. Det er retfærdighet vi vil ha. Og den kræver vi med bevisstheten om, at vi har ret til at kræve samme adgang til livets bord vi som de andre.

Hvad er nu årsaken til, at forholdet i vort samfund er bliet slik som det er? Herpaa er svaret liketil, at tilvirkningsmaaten er social — foregaar under sammenslutning paa mange hænder — mens tilegnelsesmaaten er individuel. Den første side, det med tilvirkningen, har fulgt med tiden i normal utvikling, mens den anden side, det med tilegnelsesmaaten, er bliet liggende tilbake og lyder fremdeles forældede love fra en tid, da mennesket stod paa et lavere standpunkt end nu. Følgen av den ordning, vi har, er bliet den, at al lettelse og forbedring i arbeidsmaaten, alle de moderne opfindersers resultater, er kommet de faa til gode. Hvad det gjælder er saa at finde en maate for tilegnelsen, saa at ogsaa den blir social. Med heri ligger saa, at vi maa ordne det helt fra grunden av, og det er dette socialismen kræver.

Det ligger for mig nær et øjeblik her at dvæle ved kristendommens forhold til dette. Man hører saa ofte sagt, at socialismen er ukristelig. Dette kan komme derav, at man som oftest møter kristendommens representanter som det bestaaendes forsvarere. Men ogsaa her dukker disse synsmaater frem. Det er endnu famlende og uklart, men det begynder at gry. Man vil gaa tilbake til selve urkristendommen, til selve evangelierne, og der vil man finde noget nyt. Det vil bli klart, at det var ikke religionsstifterens mening, at hans lære skulde bli laas for de rikes pengepung. En inderlig og dyp kjærlighet til mennesket var grunddraget i profeten fra Nazarets forkyndelse, en glødende retfærdighetstrang lyser ut av alt, han har sagt. Ogsaa for selve kristendommens skyld

er det best, at forholdet blir klargjort. Ti ellers vil motsætningen føre til en stedsevarende strid. Holder kristendommen stadig paa det bestaaende, tar den altid de rikes parti, saa vil de beste mennesker vende sig bort fra den, fordi de føler uretten i det, fordi den sætter sig til motstand mot det beste, de ejer. —

Til det spørsmål, som er rejst, om socialismen er mulig som samfundsgrundlag, vil jeg si, at svaret ligger nær. De store moderne kapitalistiske sammenslutninger har allerede vist, at den samfundsmæssige ledelse av tilvirkningen er best. Det er like til et rop paa socialismen, den kommer som en historisk nødvendighet. Privatkapitalismens ledelse av verdensarbeidet har ikke været godt. Den har været aldeles uten orden, uten nogen plan, rent paa slump. Derav har fulgt kriser, arbeidsløshet og nød. Fra overklassen kan der ikke ventes nogen hjelp her. Man kan vistnok faa enkelte overbeviser om forandringens nødvendighet; men skal arbejderbevægelsens krav føres frem til sejr, saa blir det ikke overklassen, som gjør det. Det maa ske ved arbejderne selv. Til forståelsen herav maa de vækkes. Og arbejderne ejer nu midlerne til at fremme sine krav. De har den almindelige stemmeret. Hvorfor bruker de den ikke? Venstre er nu naad et stadium i sin utvikling, hvor det er paa høy tid, at arbejderne rykker ind. Forsumpningen foregaar med en uhyggelig fart. Arbejdernes tid er kommet. Arbejdernes representanter maa rykke ind i selve tingsalen; da vil der komme friskt blod ind i vor politik.

Foredraget avbrøtes hyppigt av bifald, og idet pastor Eriksen gik ned av talerstolen var bifaldet stormende og langvarigt.

(«Socialdemokraten».)

Olav Dalsbøs fore- dragsreise.

Som bekjendt fik jeg ogsaa gjennem »Nordlys» anmodning fra Bø i Vesteraalen om at komme dit for at holde foredrag og for at danne socialdemokratiske arbejderforeninger. Dette skulde da efter bestemmelsen gaa for sig i siste halvdel av november maaned f. aar. Paa grund av en indtruffen forkjølelse blev jeg den gang forhindret fra at reise, men reiste senere hjemmefra, første juledag til Finsnæs for med hurtigfarten at komme til Harstad og derfra med det vesteraalske dampskip »Raftsund» at komme til Bø. Formedelst forsinkelse av nævnte dampskip kom jeg til at bli liggende i Harstad i 2 dager og fik derfor anledning til at overvære et foredrags- og diskussionsmøte av hr. stortingsmand Moe der dog mest drejet sig om at referere fra først av venstre, store og gode handlinger, der imidlertid under diskussionen blev temmelig stærkt redusert.

Mandags morgen mellem jul og nytaar avgik dampskipet og tirsdag morgen mellem kl. 3—4 kom jeg til Skagen i Bø og da skipet skulde kulle der var jeg betenkt paa at sove til sædvanlig morgentid.

Jeg sov derfor paa mit grønne øre da handelsmand Herman Christensen Vinje vækket mig og fortalte at han hadde hesteskyss som skulde føre mig til hans hjem. I de 7—8 dager jeg opholdt mig i Bø nød jeg hr. Christensens med frues og hele familjes gjæstevenskab, ikke at forglemme lille Henny, datteren paa 5—6 aar.

Den 30—12—02 holdtes det første foredrag ved møte i skolehuset. Da motstanderne ikke var møt op gik det ganske rolig av med diskussionen. Program og love blev vedtatt og forening dannet med 54 medlemmer, derav en kvinde.

Til formand blev valgt Herman Christensen Vinje, næstformand Jens Iversen Føie, kasserer Hans Pettersen Føie.

Jørgenffjordens socialdemokratiske arbejderforening blev dernæst dannet 2—1—03 med indtegnet 17 medlemmer.

Til formand valgtes Johan Aronsen Guvaag, næstformand Ove Johnsen Guvaag og kasserer Johan Andersen Guvaag.

Paa dette møte kom motstanden ført av en handelsmand Seland og en do. hvis navn jeg ikke kan huske. Herman Christensen deltok ivrigt i diskussionen og de opnaadde ikke at forhindre dannelsen av forening.

Saa kom møterne i Strømme skolehus og dagen efter ved kirken i Mølne sogn i skolehuset paa Eidet, der hvor ogsaa kirken staar. Paa dette møte var forhenværende stortingsmand Martiniussen og sognepræst Bydal fremmøt som motstandere, dog deltok sistnevnte ikke saa meget i diskussionen den aften saa jeg tror nærmest han var der for at undersøke terrænet. Hr. Martiniussen var i det hele tat saklig det skal vilig indrømmes, men formedelst umulige kræfter der fik adgang

til diskussionen, blev denne saa forsinket, at vi næppe var komne over de to første programposter da det led saa langt paa kvælden at møtet maatte sluttes uten at forsøk paa indtegnning av medlemmer kunde gjøres. Dog maa jeg oplyse om at hr. Martiniussen kom med den paastand, at det forholdt sig ikke saa at pastor Eugene Hanssen som formand i folkeforsikringskomiteen har oppebaaret i saller i alt kr. 50 000 som av »Nordlys» berettet, men at han som sekretær i samme komite har oppebaaret kr. 12.00 om dag i likhet med hvad en stortingsmand har. Vil »Nordlys» maaske være av den godhet at bekræfte sin paastand?

Møtet paa Eidet hadde samme utfald. Her blev sognepræst Bydal valgt til dirigent, rigtignok under motsigelse fra min side, da jeg forutsaa at han ikke vilde hindre de nævnte umulige kræfter at komme til orde. Imidlertid skal det sies om hr. sognepræst Bydal at han gjorde indtryk av at være en human, danned og jeg kan gjerne si elskverdigg mand og dog var det ikke frit for at han undertiden lot sig forlede til at benytte sig av sofisterier for om muligt at sætte foredragsholderen til vægs. Der var nemlig tale om progressiv arveavgift for at faa draget ind igjen en del av storkapitalens overflødigheter. Herunder rettet sognepræsten det spørsmål til mig: Hvad er storkapital og hvad ikke? Hvor er grænsen? Jeg lot derpaa svare, at millioner anser vi i al fald for at være storkapital.

999 000 kr. er altsaa ikke storkapital? Hertil svarte jeg at saadan bestemt grænse ikke kunde sættes av nogen, at spørsmålet var det rene sofisteri og helt ut unyttigt. Jeg var ellers temmelig stærkt fristet til at svare med Luthers bekjendte ord til en mand der spurte om hvad Vorherre hadde gjort for verden blev skapt. Martin Luther svarte at han laget ris til unyttige spørger. Jeg lot imidlertid denne fristelse fare, da jeg frygtet for at den lutherske sognepræst som dirigent vilde finde Luthers ord uparlamentariske og derved resikerte jeg at bli fratatt ordet. Diskussionen drog ogsaa her saa langt ut, at vi ikke kom lenger end midtvejs av programmet da vi maatte slutte uten at gjøre forsøk paa indtegnning av medlemmer til forening.

(Slut. i nr. 9.)

Fra Vardø.

Da vi ikke har set et ord om lensmandsaffæren her i Vardø i bladene, hverken i eller utenfor amtet, saa har vel heller ikke De, hr. redaktør, heller hørt noget om den. Uagtet vi har to saa prægtige blade som »Vardøposten» og »Finmarken» synes at ha noksa god plas for nyheter som hænder baade i byen og omegne, har de ikke hat et ord om denne sak.

Det er maaske lit lejt at skrive om en lensmand, og da især om en som har gaat for at være rik.

For omtrent 14 dager siden blev der et svare opstyr paa lensmandskontoret.

Amtskassereren kom nemlig hit fra Vadsø, og vilde titte i papirene, for han hadde vel følelsen av at det ikke var som det burde være i Vardø.

Da man hadde holdt paa en tid med gjennomgaelsen av alle regningerne, blev resultatet at to mand maatte tilkaldes for at registrere alt i huset.

Vi har hørt, at selv om man ikke sparte tobakspipen, saa strak det ikke til allikevel, da underballansen kun skal være nogle og tyve tusen kroner. Men dette tal skal man dog ikke ta for saa ganske riktig, da det i almindelighet er saa, at flue let kan bli til en elefant.

Imidlertid maa det vel anses for sikkert at manden er pengeløs, da han selv og fuldmægtigen og en mand til gaar fra hus til hus og panter og plyndrer hver en fisker og arbeidsmand som har et bord at spise paa og en stol at sitte paa, uagtet han hele tiden siden han kom her til byen aldrig har sendt ut en regning til nogen — ialfald til fiskere og andre fattigfolk — hverken sommer eller vinter.

Nu synes det som om tiden er inde for lensmanden til at drive ind skat og rettigheter baade til lensmand og sorenskriver. Nu da folket neppe har det tørre brød til sig selv.

Mon ikke disse herrer er saa pas godt avlønnet, at de med god samvittighet kunde eftergi disse rettigheter, saa fattige folk kunde faa lov at beholde sine tarvelige ejendeler; enda kunde de vel ha raad til at pjoltre lit, og holde et durabelt selskap og en og anden soire iblandt, uten pantning og plyndring.

Men nu er det en anden ting med dette. Nogle paastaar at vi byfolk intet har med lensmanden at gjøre, han har blot landdistriktet, (men om han panter der, vet vi ikke). Vi synes dog at ha nok øvrighetspersoner her byen. Vi har baade sorenskriver og politimester for den verdslige del og præst og klokker for det aandelige.

Men det lar ikke til at vi smaafolk blir spart hverken av den ene eller den anden av alle disse bestillingsmænd, som forøder nær sagt hvert øre av de penger som blir dem betruet av det offentlige.

Nej forøder, det gjør de jo ikke. De har jo bare tat nogle kroner til laans til tiderne blir bedre, saa skal nok kassen komme i orden igjen, og da kommer det ikke for offentligheden hvad slags subus det var hos denne eller hin.

Men skjæpn vil en gang imellem at der kommer en nøyagtig revisjon, som ikke bare nøyer sig med at revidere, men som ogsaa er saa paatrængende at de vil se i kassen ogsaa, om der findes tilstrækkeligt med mynt, og da viser resultatet som oftest at være slik som her hos lensmand Hansen.

Hr. redaktør! Da vi nu i flere nr. av Nordlys har læst: »Hvad loven sier» i forskjellige retninger, men intet set om denne præsterettigheten her i Finmarken, enten den er lovlig eller ej, bedes følgende spørsmål besvaret, saa smaafolk kan

faa se hvad de har at rette sig efter.

1. Har lensmanden lov til at pante for rettighet til præst, klokker, sorenskriver og lensmand.

2. Har disse herrer fuld eller en del løn av staten og resten som rettighet?

3. Gjælder denne rettighetskat bare Finmarken, eller er den gjældende for det hele land?

4. Kan denne rettighet gjælde som en slags skat eller som en privat gjæld f. eks. til lensmand.

5. Vist det regnes som privat gjæld, har han da lov til at pante hos en som ikke nærsagt har saa meget han kan sitte paa, langt mindre 500 kr. som han vel ifl. loven skal ha?

6. Hvor længe skal pantet bero hos vedkommende, før han kan fjerne det av huset, enten ved salg eller paa anden maate?

7. Sier ikke loven 24 timer, siden beror pantet for panthaverens regning og resiko, er det saa?

8. Har man lov efter den tid at sælge pantet eller kræve huslejegodtgjørelse til han selv kommer og henter det?

9. Hvordan skal man forholde sig i tilfælde at man flytter av huset hvor man blev pantet eller ogsaa fra stedet?

10. Skal man fremdeles være nødt til at ha det, eller la det bero paa pantestedet til lensmanden selv henter det?

11. Er ikke lensmanden selv pliktig at skaffe hus til pantet til han efter flere aars forløp finder for godt at holde auktion over det.

12. Hvordan skal man stille sig naar lensmanden panter en baat f. eks. og han lar baaten ligge ute for vejr og vind i omkring 2 aar før han lar den sælge, og det da viser sig at den intet er værd?

13. Hvem skal da bære tapet?

14. Har da lensmanden ret til at ta nyt utlæg hos skyldneren?

Han sier selv han har ret. Ja det kan jo hænde han har denne ret, siden vi er saa langt oppe i Finmarken. Men om han hadde samme ret lenger syd, f. eks. forbi avkroken, vet vi ikke. Derfor vil vi saa gjerne faa disse spørsmål besvart i Nordlys, da vi ikke har raad til at betale en sakfører for saadanne oplysninger, og vi haaper at de med det aller første vil besvare dem, da pantningen paagaar med kraft hver dag og naar dette er sket hentes vel pantet, som sælges ved auktion.

Men da tiderne er saa daarlige som de nu er, blir det vel han selv som faar beholde gjenstandene. Han faar enten gjemme dem til der kommer bedre tider, eller ta dem med ut i distriktet og der holde auktion eller ogsaa sende dem til Polmak for der at gjøre varehytte, — maaske det vilde lønne sig best.

Ja, nu faar De ikke mere nyt fra Vardø denne gang hr. redaktør. Vi sier tak for det svundne aar, tak for det gjæve Nordlys som vi læser med begjærighet, tak ogsaa for det vakre julenummer vi fik.

Hvad fisket her angaar, da er det nu over 3 uker siden her var kokfisk at faa. Kobben kom og gjorde det svart for fisk over

hele den lange finmarks kyst, saa det er ikke rart med fiskeriet nu. Der er mangel for flere vardøfiskere.

Vardø den 30—12—02.

Fra Andenæs.

Det er nok saa rart at naar det er et sted som ligger langt til havs, saa er det almindeligt at det er nogle handelsmænd og nogle fiskere. Og Andenæs det ligger nu langt av og det viser sig av mange grunde. En grund er den at de fleste skipe som kommer hit er Tromsøskipene, og de skal være her 2 ganger om uken, men det hænder ofte denne aarstid at det ingen gaar.

Vesteraalske var sikre kunder her førend det fik tilskud av staten, men nu er Andenæs lik nul, saa det er ikke altid lyst.

Men saa er det en og anden som faar lys fra den prægtige Eriksen paa Karlsø, men det er endnu mange det er mørkt for.

Stedet har mange gode fordele. Fiske drives hele aaret bare det er vejr, og ofte meget ogsaa. Torvmark nok adskillig god jord. Men staten ejer en hel del derav og den kan ikke nogen fisker faa hverken bygge eller bo paa, det skal dem som har stor løn av staten ha og parceller ut til en og anden for en stor betaling, — som drikkepenge antakelig. Det øvrige skal ligge ubrukt til dommedag antakelig.

Høstfisket er forlængst begyndt, men ingen sej og bare uveir, saa det er ikke store utsigter til at sejen betaler handelsmanden hvad han har sat ut. Men spit for det. Han har faat saa meget for, at om noget blir ute-staaende spiller dem piano like godt —, men fiskeren har intet.

Om høsten tar alle fiskere ind paa hr. Andreassens butik og sitter der ut over kvælden, og da er det ligningen som for det meste er samtaleemnet.

Men nu skal de børe. En kvæld kom en av forsamlingen i butikken til at spørge om de ikke hadde andet tale om. Kan de ikke ogsaa tale lit om handelsdomstolen som blev vedtatt for byerne og som vel snart vil bli utvidet til landet, medens kval-saken blev utsatt. Likesaa bevilgningen til redningsselskapet fordi man i tinget ikke vilde forlise middagen hos ministeren. Hvad vedkom det dem om flere eller faa fiskere gaar til bunds, de har jo hele statskassen i fanget.

Nogle spør: Er du Eriksen, du som plukker ut alle bedragene, saadanne som sorenskriveren i Tromsø som bedrog en 30 000 kroner.

Nej det kunde ikke hr. Andreassen si var noget bedrag om manden kom i underslæp, naar han ikke har forfalsket bøker og dokumenter.

Fisker har du tænkt over hvad disse ord kan bety like overfor en storkar og om der blir sagt det om os som i god og ærlig tro faar hos handelsmanden bruk og mat, og saa fisker vi ikke saa meget at vi kan betale det, da lyder det jevnt de ord: du vil ikke og vil du

bedra mig atpaa det jeg har hjulpet.

Nok om det. Der blev spurt om man ikke vilde ha et socialistforedrag, saa tegn eder for 50 øre paa denne liste og det gik godt. Han fik 23—24 kroner, og telegram er sendt til arbejderpartiets ferening i Tromsø med anmodning om at sende Dalsbø hit. Men det var nogle som gjerne betalte 5 kroner borte man kunde faa Eriksen til at besøke Andenæs, og siden har jeg mottat 7 kr. som skal sendes for Nordlys.

En glædelig jul og et godt nytår ønskes Dem, hr. Eriksen, av hjertet fra mange fiskere paa Andenæs.

Den 12—12—02.

Svar til „Alette med flere“.

Min artikkel i »Nordlys» nr. 89 har nok gaat de olderdalske kvinder med Alette i spissen til hjerte. Og det undrer mig ikke, ti som sagt: kvinderne taaler ikke meget før de blaaser op. Og naar de blir sinte har de meget let for at komme bort fra det kvindelige, og det er meget beklageligt.

Hvad angaar store kaffekjeler og sukkerklumper omkring Trondhjem og Bergen, maa jeg — skam at si — tilstaa at jeg ikke har noget kjendskap til, ti jeg er ikke saa lokalkjendt i vort land. Men det vet jeg, at der vokser ikke kaffe og sukker, hvilket man efter Alettes skrivelse skulde tro det gjør.

Aa nej da, Alette, saa frugtbar er vort land ikke. For at komme bort fra den tro og tanke, maa De erhverve Dem lit mere oplysning, for det er et sikkert tegn paa at saadan mangler Dem, naar De er i den formening.

Det er ikke min mening at det er noget galt i at ha store kjeler og sukkerklumper, langt fra; og jeg glæder mig meget ved at faa baade en og to kopper hos kvinderne. Jeg har ogsaa lyst til at faa en par kopper hos Dem, om det kunde la sig gjøre; men jeg tør ikke indfinde mig for uvejret har raset vel ut, og stormbygen under Deres himmel bedaget sig lit.

Jeg er nemlig ikke videre sjovant og tør ikke lægge ut i storm.

De er da allikevel noget forekommende. De vil da ikke gjøre alt hvad jeg sier til ingenting, særlig hvor der er tale om arbejde.

Men saa kommer De med en bemerkning som efter mit skjøn er mindre passende. Mat og drikke maa ogsaa en lærer ha; men klærne blir nu ikke hele tiden saa fine, kan jeg si Dem, hvilket ogsaa er mindre magtpaaliggende, saa hvad det spørsmaal angaar har De vistnok en gal forestilling.

Eller kanske De vet bedre end De sier? I saa fald skal jeg ogsaa tilgi Dem; ti vi vet det er saa, at man maa tute med de ulve man er sammen med, som et gammelt ord sier.

Og kanske det ogsaa maa slites for at faa Deres klær i stand?

For Deres bemerkninger om hvorledes olderdølerne er, takker jeg. Men det er vel bare kvinderne De mener? De skal nu være værre, hvor man en kommer, har jeg hørt. Og blir man overfaldt av »storm» og »uvejr», plejer det oftest at være fra den kant.

Dernæst bemærker De, at kvinderne er av det »svakere kjønn». Men det skulde De ha holdt inde med. Er det ikke saa at kvinderne arbejder paa livet løst for at faa almindelig stemmeret? Hvad? De vet det vel De som staa i spissen for dem? Og naar de paa stemmerettens omraade vil staa paa like fot med mændene, faar de ikke kripe i skjul bak en saa svak skanse, men ta imot hvad vejr der blaaser.

Jeg har allerede lagt mærke til at De er godt skaaret for tungebaandet og det er mig interessant at høre Deres bemerkninger. Men naar De begynder at tale om litteratur og kommer der slumpende med »krus og kraat», kan jeg umulig hvor gjerne jeg end vilde, forstaa Dem længer. Saa vidt jeg vet er det ingen bok hverken i skjønlitteraturen eller i den videnskabelige med en saadan tittel. Jeg kan ikke tænke mig andet end at det er sprog-geniet som her gjør sig gjældende.

De uttaler at de har saa mange bøker at de derav kan lære at skjelne mellem godt og ondt.

Ja, det er vel netop saa meget, og det. En del kan vel ha Læstadius's huspostil og nogle gamle forstøvede opbyggelsesbøker. Landstads salmebok er jeg fuldt overbevist om at ikke alle har. Om De har saa mange at De derav kan slutte hvad De skal gjøre og ikke gjøre, er det ikke dermed sagt at alle har det. Naar de taler om blade tar De vist ogsaa munden for fuld. Av amtets blade har jeg ikke set andre end nogle eksemplarer av det yngste.

Om De holder mange, vet jeg ikke. For mig høres det næsten ut som det motsatte; De klunker saa smaat om penge-mangel. Men for at hjelpe paa Deres financer vil jeg foreslaa at De som fører for kvinderne blir bevilget en aarlig løn. Da blev De ogsaa »fastlønnet».

Hvad synes De om det?

Da De taler om »oplysning», kommer De med en meget hædrende bemerkning. Den er for saa vidt ikke ny; men jeg trodde, at De som kvindernes fører og da ogsaa naturligvis som civilisationens bærer, skulde være kommet bort fra saadant barnetul. Det er den samme, gamle, formuggede og forterkede melodi, som bestandig lyder en i møte: Vi holder lærere for at barna skal lære.

Naar bare barna gaar sine lovbestemte dager paa skolen, saa der ikke blir noget knur fra autoriteternes side, er det os akkurat likegyldigt enten barna lærer noget eller ingen ting; det blir ikke vor sak, men lærernes. Saadan er mange fædres og mødres tanke og tale. Og hvis jeg ikke misforstaar Dem, er De ogsaa av samme skind — naturligvis.

Men, gode Alette, De maa komme bort fra saadant, skal oplysningen naa sit fulde maal.

Jammerdalen.

— Oversat fra svensk. —

Jorden er stor, og vide strækninger venter endnu paa bondens plog for at by plas og næring til mange, mange.

Vor planets naturlige frugtbarhet har dens yngste søn, menneskene, ved hjælp av vitenskapen mangfoldiggjort.

Kunst og vitenskap, disse ædle tvillingpar, har i enhet samvirket med sin ældre søster, arbeidet, utforsket naturens inderste kræfter og nyttiggjort dem og tal dem i menneskets tjeneste.

I vore dager borer menneskene gjennom fjæld og berg, naar de

Forældre og lærere maa arbeide sammen, hjelpe hverandre saa vidt det lar sig gjøre og villig række hverandre hænderne til samarbejde fra først til sist. Da først vilde arbeidet gaa let og fort fremover og snart komme til maalet.

Hvad angaar Deres boksamling har De svært lite at skryte av. Tiden er nu blit saadan at den som skal »følge med» maa læse og læse og atter læse bøker og blade, skal han greje sig. Gjør han ikke det, kommer han snart i dødvandet og blir liggende der som en nar, der ikke har greje hverken paa fugl eller fisk, som man sier.

Skal vi klare konkurransen med vore medmennesker, maa vi være i besiddelse av mere end nogen faa andagtsbøker. De kan være gode og er mange ganger meget gode; men politisk set er de ikke meget at bygge paa. Jeg tror De skal indrømme det samme. Med saadanne dokumenter i haanden lar De Dem likefrem trampes under føtterne av Deres likemænd. De sparer nok paa skillingen, men lar daleren gaa, og det er svært lite sosialistisk.

Jeg mener fremdeles at sproget er en stængsel for oplysningen.

At der tales og forstaaes tre sprog er vel ikke noget tegn paa oplysning. Et av de tre er barnets modersmaal og da der — norsk fraregnet — daglig tales to sprog, kommer man uvilkaarlig til at lære det andre ogsaa. En nordmand som kommer til Amerika, lærer snart engelsk; men derfor kan det vel ikke sies at han er noget mere oplyst for det?

De synes at trøste Dem med at det er liten oplysning i andre dele av vort land ogsaa. At den mange steder er mangelfuld, har De ret i; men det er mager kost at gjøre sig til gode paa. En hver bygd faar svie og værke for sig og De og Deres paa samme standpunkt for det. Jammen gjør de saa!

Jeg har hittil været av den mening at her kun har været tre sprog; men nu faar jeg vite at det er fem. Ja, jeg takker for oplysningen!

Av engelsk er vistnok nok saa lite, som De fremholder; men jeg tror nok at det blir lite av det russiske og til slut. Det De kan, er vel noget Deres mand har lært paa Finmarken av russiske fiskeopkjøpere? Og det

staar i vejen. De fremtvinger av jorden hvad man trenger, og deres hænder utfører i vore dager slike stovværk, som menneskene i fordums tider bare kunde tilregne de almægtigste guder.

Menneskene har i grunden faat overflod av alt som kan gjøre dem lykkelige og tilfredse.

Det skulde ikke være nødvendigt for nogen at bære bekymringer for hvad en trenger til livsophold. Et par timers arbejde i vore dager er tilsvarende med en hel ukes i gamle dager.

Ild og vand, elektricitet og magnetisme, kemi og mekanisk har erstattet menneskemusklerne eller utvidet deres arbeidskraft.

En skulde synes at menneskene under slike forhold skulde være lykkelige,

Men rejser du gjennom de byer, som sies at eje nutidens største fremskridt og dannelses, hvad finder du da? Finder du paradisynd, som du skulde vente?

Kommer du til et monarki eller republik, til den kolde eller den varme zone, skal dit øje altid opfange billeder, som taler om elendighet, fattigdom og nød. Du ser at der findes overflod, men dette har et faatal tilegnet sig; den store masse lever i en tilstand værre end barbariets, hvor i det minste hver og en kunde faa sit tarvelige livsophold.

— — Din vej fører dig over en slagmark, rykende av menneskeblod, ofret til krigsguden. Du ser saarede, sønderslagne

Letvintens lodsedler.

Vi har været saa heldig at komme over en av Letvintens lodsedler paa den meget efterspurte cykle. Vi skal skaffe vore læsere den fornøjelse at se den.

Trækningen foregaar under Politiets Kontrol.

Lodseddel Nr. 453.

Hr. Per

i Skogen.

En Cykle til 280 Kroner.

Denne Lodseddel maa indsendes i Tilfælde af Gevinst.

blir vistnok ikke saa fete saker.

Ti saken er saa vidt jeg har hørt at de russiske fiskeopkjøpere ikke taler ægte russisk. De vil saa meget som mulig gjøre sig forstaaelig paa norsk og bruker norske ord, saa langt det staar i deres magt. Da de saa staar fast, griper de kanske til det kvænske, og kan de heller ikke da finde passende uttrykk for sine meninger, vender de sig til det russiske sprog. Paa den maate blir det russiske sprog meget forfalsket og før det kommer til Olderdalen er det vel ikke mange ord der beholder sin rette uttale. Det kan godt hende at jeg er blit feil underrettet, og i saa fald skal jeg ta mine ord tilbake.

Som maalestok for Deres oplysning bemærker De at de kan oversætte paa fire forskjellige sprog. Ja, det er vel og bra nok; men det er allikevel ikke noget at hæve sig til skyerne paa. Med Deres sprog-oplysning kommer De ikke utenfor Deres egen bygd i hvad der angaar sociale og politiske anliggender. Og til slut kan De endda faa en rosin at bite i: De kan efter hvad jeg har hørt utalt ikke et til gangs. Deres sprog er paavirket av hverandre, saa alt ihop er et sammenrotet surl i rurl som en anden lapskaus.

Jeg kan ikke tro at det er noget bevis paa en lærers dygtighet at kunne mange sprog, da det ikke er fremmede sprog man skal lære paa skolen. Men et maa man kunne, og det er norsk. Taler De flere, kommer russeren en god dag og tar Dem.

Ja, ja, gode Alette, saa faar De ha tak for nu da og velkommen tilbake senere.

Olderdalen 22—12—02.

a — alene.

Ulykke paa Vardø havn.

Siste fredag hændte en sørgelig ulykke paa Vardø havn med tap av 5 menneskeliv.

Fire passagerer: tre handelsrejsende og en pike skulde sættes i land fra »Cappella». Paa vejen sker ulykken. Baaten kantret eller gik under, og piken, de to handelsrejsende og begge fløtmændene druknet.

De omkomne handelsrejsende var en nordmand, Backe, som rejste for firmaet »Salt union limited», og en danske, Sand, som rejste for firmaet Wolterick & Robertson i Hamburg.

Hvad banksaken kostet.

I følge »Ny tid» skal banksaken i Skien ha kostet det offentlige omtrent 60 000 kr.

Kronprinsen regent.

Under kongens sykdom er kronprinsen forordnet til at forestaa regjeringen.

Fisket.

Fra Hasvik meddeles at der lørdag blev trukket liner med fangst av op til 20 vægter. Fisker er smaafaldende og næsten uten lever.

Søndag den 1ste

februar holdes gudstjeneste i Karlso kirke ved provst Berge.

Se her!

Fersk Kveite, Uer, Hyse, Torsk og Sei kjøbes til Dagens høieste Priser.

J. G. Nilsen
Narvik.

døde — mennesker og dyr om hinanden utstrakte paa marken. En sørgelig jamrende, stønnende lyd naar dit øre.

Ut fra de brændende byer flygter indvaanerne i store skarer for at søke ly i skogernes dunkle gjemsler.

Nær ved slagmarken mønstrer hærføreren sin sejerrike hær. Musikken lyder og krigerne jubler.

— De til døden dømte slaver hilser kejseren.

— Der inde i storstaden fængsles dine øjne av et straalende palas, hvorfra herlighed og glæde tales med tusen tunger. Straalende stasvogne, hvorav glimrende, parfymerte skikkelser, prydet med al den stas som fem verdensdelar kan fremvise, stiger ut.

De skal til fest, til en lystig fest som palasets herre gir for sine venner.

Der utenfor staar massen, hvorav knapt hver tiende er anstendig klædt. Mange av dem mangler penger til at betale næste nats husly.

— Du gaar til børsen for at se de mægtige i denne verden. Her spekuleres og beregnes. Skal lønslaverne i den kommende tid kunde skaffe mere rikdom og magt til sine herrer? Det er spørsmålet hvad enten aktierne stiger eller falder.

Alle slags kunster, løgn, list og bedrag anvendes for at lede lykkens gudinde.

Den ene stikker med et smil 100 000 kr. i sin lomme. Den anden som tapte alt, skyter sig

en kugle gjennom hodet. Disse er de gode, respektable medborgere.

Du gaar videre og kommer til en vældig bygning. Det er en fabrikk. Middagshvilen er forbi, og i største hast farer arbejderne forbi dig ind i fabrikkens, som om det gjaldt derinde at finde lykken. Du følger dem. Surrende, stønnende og larmende maskiner er overalt. Luften er forgiftet, og ved hvert skritt du tar truer maskinerne med at gripe dig og knuse dig. Fra morgen til aften maa arbejderne holde ut i dette usunde og helsenedbrytende arbejde.

Det er disse arbeidere som arbejder sammen den overflod av guld, som utbytterne søler bort. Selv erholder de knapt

sit nødvendige livsophold og mange lastedyr er med hensyn til føde bedre stillet end de.

Bing — bang! lyder det fra taarnet. I den store kirke som det fattige folk har opført, præker en præst om nøjsomhet og forsakelse, og lover de plagede mennesker en bedre tilværelse i en anden verden.

Det er blet kvæld. Du staar utenfor et andet tempel: Et forsamlingshus. Talrike arbeidere, mænd og kvinder, har indfundet sig.

Du træder ind i forsamlingsalen, hvor en taler allerede har begyndt sit foredrag. Æmnet er: »Jammerdalen.»

Og han skildrer forholdene slik som du nys har set dem, og han uttaler sig i de undertryk-

tes navn mot samfundsordningen, som hyder de nyttige samfundsmedlemmer en saadan tilværelse.

Saadan som han findes mange tusener. I hver by, i hvert land findes disse utilfredse, disse nye protestanter.

De har alle samme maal: jammerdalens forvandling til et paradys. Og dette skal ske ved socialismen.

Disse misfornøjedes tilværelse utgjør en borgen for at det bestaaende barbari skal gaa under. De misfornøjede i alle land rækker hinanden hænderne og stræver for gjennomførelsen av hele menneskehetens lykke.

Og de skal sejre!

Til Amerika
koster Nordlys 2 dollars aaret.

NORDLYS

kan tinges:

I Tromsø hos hr. kjøpmand S. T. Øien.

I Vardø i »Finmarkens» ekspedition.

I Harstad hos hr. kjøpmand Simonsen Sparboe.

I Narvik hos hr. P. N. Nylander.

Samme steds mottas avtiser og sælges løse numre av bladet.

Desuten kan bladet tinges paa alle landets postanstalter og i ekspeditionen paa Karlsø. Bestillinger ledsaket av kontingenten, 2 kr. for et halvaar, kan sendes portofrit, naar brevene paategnes: **Avissak.** Saadanne breve maa ikke indeholde andet end bestilling av bladet.

Nordlys maa forutbetales.

Bekjendtgjørelser.

Indbydelse

til aktie-tegning.

Paa aarsmøtet i aktieselskapet »Nordlys» den 7 januar d. a. vedtokes at utvide aktiekapitalen til 4000 kr., saaledes at der utstedes 100 nye aktier, hver lydende paa 20 kr. som utbydes til en kurs av 110%.

Hver aktie vil saaledes bli at betale med 22 kr.

Idet styret henviser til det regnskap for foregaaende drifts-aar og den oversigt over selskapets formuesstilling som var offentliggjort i nr. 1 av bladet for dette aar, indbydes herved til tegning av nye aktier.

Ekstra solide

Falvogner, Langvogner, Haandvogner til billigste pris hos **Smed Gabrielsen,** Tromsø.

NORDLYS

— REDIGERET AV DR. ALFRED ERIKSEN —

— Rikholdigt. — Grejt. — Alsidigt. — Letlæst. —

Hvert nummer av NORDLYS indeholder 16—17 spalter læsestof. Altsaa adskillig over dobbelt saa meget som de andre Nordlandsblade.

NORDLYS bringer stadig en mængde originale stykker om de forskjellige spørmaal og dagens begivenheter.

Utkommer 2 ganger i uken. Koster 4 kr. aaret.

NORDLYS

Maa betales forut. Koster 1 kr. fjerdingaaret.

Hvad loven sier.

Vore lovforklaringer vil bli fortsat i dette aar. Lovreglerne om faste ejendomme vil bli avsluttet med gjennomgaaelse av utskiftningsloven og loven om jords deling og skyldsætning. Derefter vil der bli git en del formularer til de almindeligst forekommende dokumenter. Lovene om særøje mellem ægtefæller vil bli utredet. Loven om statsborgerlig stemmeret og valg vil utførlig bli gjennomgaaet forut for stortingsvalget. Saa vil der ogsaa komme en fremstilling av rettergangsmaaten i straffesaker og en gjennomgaaelse av den nye straffelov, som træder i kraft fra 1 januar 1904.

NORDLYS er ogsaa det beste blad for avtiser.

I alle livets Forhold.

er en god Haandskrift af vidunderlig stor Betydning; uden en saadan opnaas aldrig gode, vellønnede Pladser eller betroede Stillinger, da Virningen af Breve og Ansøgninger jo er meget afhængig af Skriftens Udseende. Derfor, sorg for at forbedre Deres Haandskrift, hvis den ikke er absolut god, det lader sig lettere gjøre end De antager. Erfaring har vist os, at der er en Skriftart, som enhver kan lære til Fuldkommenhed, selv den daarligst begavede — det er Reformskriften men den er ogsaa saa let, saa den indøves paa knap en Time og skrives fuldkommen efter kort Øvelse. Det er en meget smuk Skrift og vil yde fuld Garanti for Pengenes Tilbagebetaling dersom De ikke kan lære den; derfor gavn Dem selv ved at ofre lidt Fritid og faa Penge, brug for sidste Gang Deres mangelfulde Haandskrift og skriv efter grundig »Veiledning i Reformskrift» der sendes franco overalt, naar 2 Kr. og 85 Øre indsendes pr. Postanvisning. Mejeri- og Landmænd samt Haandværkere har paa den Maade opnaaet en smuk Haandskrift og ere tilfredse dermed, og det ved vi, at De ogsaa vil blive. Mærk Deres Brev L. O. og skriv snarest til Reformskriftkursuset, Kongensgade, Fredericia, Danmark.

Garveriet Viken pr. Harstad

(C. Wikstrøm)

modtager huder og sking til barkning og beredning.

Corn. O. Sørli, Finsjord

pr. Finsnæs

anbefaler Naumann's symaskiner, skomagermaskiner, trædemaskiner til billige priser.

Billige afbetalingsvilkår.

NB. 5 aars garanti. Enhver bør kjøbe Naumanns symaskiner.

Mit færdige hjemmearbejdede skotøj

sælges til nedsatte priser. Turistkomager for damer, herrer og børn anbefales til billige priser.

Utenbys ordre besørgeres hurtigst.

Som maal takes en gammel sko.

Skomager J. Lind, Tromsø.

Paa aarsmøtet

i »Nordlys» aktieselskap den 10 januar d. aar fremsatte Benoni Figenschou forslag til følgende ændringer i selskapets love:

§ 2 forandres derhen: Aktieselskapets styre bestaar av 6 medlemmer, som vælges paa aarsmøtet for 1 aar ad gangen. Styrets formand vælges ved særskilt valg. For medlemmer av styret vælges 6 varamænd, ledes for 1 aar ad gangen.

§ 6 forandres derhen: Ved valg og avstemning paa aktieejernes møte har hver aktieejer 1 stemme.

Forslaget bekjendtgjøres og vil bli avgjort paa et av aktieejernes møte i april.

Dr. Alfred Eriksen.

Skiffersten!

Uden mellemænd faar man varen baade bedst og billigst.

Kjøb derfor skiffersten til dine hustag direkte fra Nordreisens stenarbeidere. Spørmaal besvares og handel afsluttes for arbeiderne ved

O. M. Gausdal,
Sørkjosen pr. Tromsø.

A-

genter og alle, der vil have en god Extra-Fortjeneste i Fritiden, bør absolut skrive straks til undertegnede. Naar der vedlægges 10 Øre i Frimk. til Svar, faar De Oplysning om flere nye Ideer. — Mand eller Kvinde, Alder og Livsstilling ligegyldig. Der er Penge at tjene for enhver og Præmier i Vente.

Joh. Ubbesen,
Afdeling Nr. 148, Fredericia,
Danmark.

Abonner paa Nordlys.

Brandforsikringsselskabet

Norden

— stiftet 1867 —

Grundfonds . . Kr. 3 100 000

Reservefonds . . 550 000

overtager alle Slags Forsikringer mod Ildsvaade i By og paa Landet ved Selskabets Agent i Lyngen: Lensmandsfuldmægtig Knut Egge.

Dygtige Agenter antages hvor Selskabet ikke tidligere er repræsenteret.

Abonner

paa

Nordlys.

Snedker

H. Johannessen

Tromsø.

Alleslags Snedkerarbejder — polerede og simple Møbelarbejder, Indredningsarbejde udføres godt og billigt.

Færdige pene Ligkister leveres til billige Priser.

Alleslags Reparationer og Oppudsning af polerede Møbler udføres godt og billigt.

Værksted: Kristen Johannessens Gaard, Værftsgaden lige ved Skibsværftet.

Poteter,

prima røde, fragtfrit for kr. 7.50 pr. Sæk fra

Joh. Anderson,
Tromsø.

KARLSØ BOKTRYKKERI
VED O. O. L. SEN.